

ПОСТПРАВДА В МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Я. О. Поліщук,

доктор філологічних наук, професор

Університету імені Адама Міцкевича в Познані (Польща)

e-mail: yaropk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9081-7900>

Поняття постправди позначає важливе явище в сучасному інформаційному просторі. Проте воно поки що не стало предметом системних студій. Теорію постправди активно розробляють в останні роки, причому переважно на Заході, тоді як в Україні їй приділяють мало уваги.

Мета статті – проаналізувати постправду та механізми її впливу на суспільну думку, акцентуючи на специфічному використанні мовних ресурсів, а також на переосмисленні семантичних ключів у мові масмедіа.

Учені акцентують, що постправда цілком спотворює інформаційний образ світу, вносячи в нього своєрідні «віруси». Вона схильна розмивати моральні цінності суспільства, але також створює сумніви щодо сприйняття дійсності та оцінки реальних фактів. Постправда позначає взаємовідносини поміж нашим сприйняттям реальності й самою реальністю, тоді як *fake news* – це цілеспрямоване викривлення картини дійсності в нашому сприйнятті. Через те постправда постулює байдужість до того, що діється в реальності. Реальність утрачає авторитетність під впливом численних версій, які поширюються в масмедіа й ставлять під сумнів сам факт правди як такої. У цьому вона подібна до філософії постмодернізму, що утверджував ідею множинності як основу сприйняття світу. Поєднана з пропагандою, постправда в пострадянському просторі стає особливо токсичною й непередбачуваною, причому цей ефект підсилюється дуже динамічним розвитком нових медіа. Слід продовжити вивчення лінгвістичних аспектів постправди, адже саме мова формує й переформатовує семантичні поля інформації в сучасних ЗМІ. Ресурси мови залучені до творення позитивних та негативних характеристик, що визначають інформаційний образ світу в масмедіа. Нерідко це нагадує когнітивну війну, що відображає реалії фізичної війни, яка нині точиться на українських теренах.

Ключові слова: постправда, масмедіа, мова, інформація, когнітивна війна, постмодернізм, фейк.

Актуальність. Сьогодні інформаційний простір розвивається дуже динамічно, зокрема абсорбує нові тенденції, які з'являються в суспільно-політичному житті. Хоч нас цікавить лінгвістична проблематика ЗМІ, вона не може бути осмислена ізольовано від загальної ситуації, тим більше – в умовах інформаційної війни, яка є частиною (чи не найбільш важливою) збройної агресії Росії в Україні, що в останні місяці набула небачених масштабів і створила жахливий прецедент у Європі ХХІ століття.

В умовах інформаційної війни дуже важливо зрозуміти суть конфлікту, а також способи контролю над масовою свідомістю громадян, що забезпечують успіх пропагандистському ресурсу. В інформаційному полі саме мову можна використовувати як успішну зброю, адже за допомогою її ресурсів створюються ті чи ті наративи, успішно поширювані в суспільстві. За допомогою мовних засобів комунікативне середовище вдається дезінтегрувати та переформатувати. З одного боку, це проявляється через руйнування старих світоглядних схем, які вже не витримують випробування дійсністю, проте, з іншого боку, створюються нові схеми та формули, що пояснюють поточні події. Так змінюється картина світу у свідомості сприймача інформації, причому часто поза рамками розуміння пересічної людини залишаються ті механізми, за допомогою яких працює пропаганда, тобто масовій свідомості насаджуються певні стереотипні уявлення про дійсність.

У цій статті увага зосереджена на явищі, яке відносно недавно стало предметом спеціальних студій учених. Утілення в життя того, що в публічному дискурсі називають **постправдою** (англ. *post-truth*), відбувається нині на наших очах. Саме поняття стрімко

увійшло до вжитку кілька років тому: Оксфордський словник визнав його словом року у 2016-му [13, с. 5], хоч означене ним явище відоме вже здавна. Аналізуючи постправду та механізми її впливу на суспільну думку, ми акцентуємо на специфічному використанні мовних ресурсів, а також на переосмисленні семантичних ключів у мові масмедіа. У цих аспектах реалізовано **мету та завдання дослідження**.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Існує кілька праць західних учених, присвячених категорії постправди, – Л. Макінтайр, Б. Маккоміскі та ін. [12; 13; 10; 11; 9]. Поняття вживають переважно щодо політики та масмедіа, оскільки саме в цих сферах спостерігають несподівані процеси, здатні радикально змінювати громадську думку [13, с. 5]. Зокрема, Лі Макінтайр простежує розвиток феномену постправди від заперечення науки й об'єктивності через зростання кількості «фальшивих новин», від психологічних сліпих зон до потрапляння в інформаційні пастки й масові ілюзії. Недавно з'явився власне український переклад його піонерської праці [3]. В українській науці подібне значення мають праці Г. Почепцова, який розвінчує пропагандистські стереотипи, аналізуючи мову сучасних масмедіа в Україні та за кордоном [5; 6].

В іншому вимірі постправду ідентифікують як ствердження ідеологічних переваг, за допомогою яких можна маніпулювати масовою свідомістю, коли нас привчають повірити в щось, що не передбачає раціональних доказів і викликає лише емоційну реакцію. У США це явище найчастіше пов'язують із перемогою президента Д. Трампа, оскільки в його виборчій кампанії зумисне викривлення інформації було особливо ефектним і, що найважливіше, ефективним [3, с. 20]. До речі, дослідникам проблеми саме американський досвід править за властивий ґрунт для аналізу. У Європі відповідні симптоми можна завважити в публічній риториці численних політиків популістського штибу. У Росії цілком майстерно тактику постправди застосовує президент В. Путін та його пропагандистська команда. Однак російські вчені поки що уникають аналізу вітчизняного досвіду або оцінюють його компліментарно, про що свідчать їхні праці [4].

Матеріали і методи дослідження. З огляду на специфіку запропонованої теми **матеріал** дослідження почерпнутий з українських масмедіа. Серед **методів** надано перевагу контент-аналізу та деконструкції, що дали змогу виявити зміщення на рівні семантики та функціональності мовних моделей у публічному просторі, де вони апробовані.

Результати дослідження та їх обговорення. Постправда стає нормою й основою сучасного нарративу, а її руйнівний вплив поширюється на різні пласти публічного мовлення. Риторичний ключ, характерний для постправди, руйнує засади художнього письма (fiction), упроваджуючи в нього невластивий тон і екстраполюючи на механізми мислення, які зазвичай співвідносять наші уявлення з реальністю. Розмивання межі поміж грою і фікцією та реальним світом відбувається дуже швидко, причому за активної участі сучасних технологій, які цьому сприяють. Тут криється неабияка небезпека, масштаби якої ми поки що не можемо знати. Недаремно вчені порівнюють постправду з вірусом, який здатен швидко розвиватися та охопити всю публічну сферу, якщо не знайти відповідної протидії. Він може вражати не лише репортажистику та публіцистику, а й художню літературу та літературну критику [7].

Дарма що термін «постправда» був актуалізований завдяки стрімкому розвитку медіапростору в останні роки, підстави для його визначення виявилися значно раніше. Так само раніше спостережено і зв'язок цього своєрідного явища з емоційним сприйняттям дійсності та з художньою творчістю. До наукового обігу його впровадив американський дослідник Р. Кеес, який у 2004 році опублікував працю «Ера постправди: брехня й омана в сучасному житті» [11]. Він проаналізував причини, що зумовили знецінення правди в сучасному суспільстві. За Р. Кеесом, сучасна епоха витворила стан «постправдивості», тобто своєрідної зони сірої етики, що сприяє успішному маскуванню брехні: коли наша поведінка входить у суперечність із цінностями, ми схильні переглядати цінності, які визнаємо, або вносити в них корективи, іти до компромісу. Саме на цьому ґрунті отримала велику сатисфакцію постправда. Р. Кеес сприймає це явище в широкому значенні, не

обмежуючи його сферою політики чи масової комунікації, хоча саме з цих галузей найчастіше бере приклади для ілюстрації своїх тверджень. Він завважує, що починати аналіз проблеми варто вже з рівня міжособистісних стосунків, оскільки у свідомості сучасної людини сформувалася «альтернативна етика» – вона звільняє від душевних страждань у випадках, коли людина вдається до брехні. На рівні мови дослідник спостерігає формули, що характеризують перехідні стани поміж правдою та брехнею, на зразок «своя правда», «альтернативна правда», «я так бачу» та под. За допомогою таких зворотів ми знаходимо виправдання своїм діям, які не узгоджуються із задекларованими цінностями. Очевидно, розмивання меж поміж правдою і брехнею, яке спостерігаємо в сьогоденні, не відбулося відразу: тривалий час цей процес був іманентним, він розтягнувся в хронології, охоплюючи (з різною інтенсивністю, залежно від історичних обставин, які активізували потребу фальші) мало не все ХХ століття.

У згаданій праці Р. Кееса виразно вказано також на зв'язок технологій фальшування правди з постмодернізмом. Цей автор зосереджує свої спостереження на західному світі, показуючи поступове розмивання етичних констант упродовж новітнього часу, що проявилось в різних галузях (психотерапії, юриспруденції, журналістиці тощо). Він виразно бачить причетність до поширення постправди філософії та естетики постмодернізму. До речі, таку ж подібність спостерегла й українська письменниця Оксана Забужко: вона вбачає реалізацію впливу через масову культуру, на яку ставив постмодернізм, зокрема у формах популярної літератури, кіноіндустрії, телесеріалів тощо [1, с. 159–167]. Принципи релятивізму, закладені у філософії постмодерну, призвели до проблематизації поняття правди як такої, а далі – до своєрідного змішування правди і неправди. Тепер це сягає такого рівня, що стає практично неможливо відділити правду від вигадки та фальсифікату. Солідарний із такою оцінкою ситуації й інший американський дослідник Джеймс Болл (James Ball), який вважає найбільш сприятливим середовищем для поширення постправди політичне життя [9]. Щодо цієї оцінки можна додати, що й на Сході Європи технології постправди нині поширені не менше, ніж на Заході: можливо, вони навіть більш ефективні та дієві [8, с. 249–250; 2, с. 90–94].

Оскільки протидіяти наступові постправди доволі непросто, виникає запитання, чи взагалі варто боротися з цим явищем. Відповідаючи на нього, Л. Макінтайр займає принципово проактивну позицію: він твердить, що не можна погоджуватися зі зміцненням постправди в сучасному світі, адже це дуже небезпечна тенденція. Учений, зокрема, пише: «Заперечувати брехню треба не для того, щоб у чомусь переконати самого брехуна <...>. Якщо ми не будемо чинити опір брехуніві, ті, хто не перейшли від звичайного незнання до “свідомого незнання”, можуть іще глибше пірнути в кролячу нору цілковитого деніалізму, де вони врешті перестануть дослухатися і до фактів, і до здорового глузду. Без “контрнарративу” з нашого боку чи матимуть вони якісь підстави сумніватися в тому, що їм каже брехун? Щонайменше важливо засвідчити брехню і назвати її брехнею. В епоху постправди ми повинні опиратися кожній спробі затуманити факти і заперечувати неправдиві твердження ще до того, як вони почнуть “наривати”» [3, с. 144–145].

Успіх постправди в сучасному світі стає можливим через порушення зв'язку поміж правдою та реальністю, раціональним доказом та емоційним враженням, поміж мовою і фактами, які нею описують. Можна сперечатися про те, наскільки це логічне породження постмодерністського проекту чи його побічна дія. Проте не доводиться сумніватися, що багато в чому постправа стала похідною ідеологічного змісту цього проекту. А це, очевидна річ, утруднює можливість боротьби з нею. Американський дослідник Брюс Маккоміскі (Bruce McComiskey), що одним із перших узявся досліджувати постправду, аналізує її зумовленість риторичними та композиційними засобами публічного мовлення. Відтак він закликає колег до боротьби зі шкідливим явищем із подвійною енергією, доки це ще можливо [13].

Оскільки засоби постправди засвоюються відносно легко, неможливо спрогнозувати, наскільки швидко це явище зруйнує суспільну мораль, яка традиційно потребувала

культивування і не зазнавала досі такої тотальної критики. Унаслідок застосування механізмів постправди народжується взаємна ілюзія, якій піддаються як автор, так і читач (слухач, глядач). Не можна ігнорувати й впливу загальної ситуації, у якій постправа да у сфері щоденного публічного дискурсу перестає бути чимось надзвичайним. Це поступово притуплює увагу до фальшування інформації в суспільстві, що виражає доволі ризиковану тенденцію, адже, як стверджує Л. Макінтайр, «небезпека постправди не лише в тому, що ми дозволяємо нашим судженням і почуттям впливати на те, що ми думатимемо про факти і правду, а й у тому, що в такий спосіб ми ризикуємо відірватися від реальності як такої. <...> Постправа да стосується не реальності – вона стосується того, як люди реагують на реальність. Якщо ми усвідомимо свої когнітивні упередження, то будемо у вигідному становищі і зможемо їх підважити» [3, с. 158].

У масмедіа протиставлення реальності та формованого наперед наративу є особливо виразним. З одного боку, журналіст або письменник переймається загальною риторикою й продукує певні ідеологічні смисли, у яких легко прочитуються пропагандистські акценти. З іншого боку, сприймач схильний вбачати в тексті (друкованому чи мовленому, ілюстрованому) алегорію дійсності, у якій він ідентифікує не лише вигаданих персонажів, а й бачить себе та своє оточення. Найпоширеніші прийоми маніпуляції пов'язані з емоційно-психологічним впливом, вони побудовані на протиставленні себе та опонента, добра і зла, моралі та аморальності. Звичними є прийоми приниження опонента (принижуючи іншого, ми морально вивищуємося над ним), зображення його в комічному світлі. Зокрема, в умовах російсько-української війни подібну функцію набувають меми на зразок «рашисти», «колоради», «ватники», а також «укропи», «хунта» та под. Вони виконують символічну роль, діючи на колективну підсвідомість. Це приклади дегуманізації противника, коли відбувається його символічне приниження [2, с. 94–96].

Лінгвістична основа постправди ще потребує ретельного дослідження. Зрозуміло, що саме на рівні мовних формул формується певне стереотипне уявлення про дійсність. «Ці механізми створення інших смислів, – пише сучасна дослідниця, – можна позначити як семіотичні. При збереженні тієї самої точки фізичного світу їй пропонується нове позначення, яке є не просто негативним, а доволі точно програмує негативну реакцію цільової аудиторії, даючи їй чіткі мотивації для дій» [2, с. 94].

Очевидно, за умов множинності інтерпретацій небезпека постправди не може бути аж такою загрозливою. Інша річ – у суспільстві з явними елементами тотального управління та пасивності й незрілості громадянського суспільства, як-от сучасні пострадянські країни, а найбільшою мірою – Російська Федерація. У таких умовах аберації постправди видаються цілком загрозливою перспективою. Вони, зокрема, позначаються на розвитку масмедіа, звужуючи поле для маневру та штовхаючи в обійми пропагандистських кліше. Приклади антиутопій, поширювані в пострадянському світі, добре відображають цю характерну тенденцію. У таких творах, що мають на меті змодельювати уявне майбутнє, неодмінно оживлюють тіні минулого, зокрема травматичний досвід страху, поневолення, упокорення та дегуманізації. Невипадково досить часто в уявне майбутнє переносять практику насильства й залежності, а люди замість свідомого вибору обирають долю зомбі, мутантів та подібних істот. Такі тенденції виразно репрезентовані в українських та білоруських антиутопіях (О. Ірванець, Я. Мельник, Ю. Щербак, О. Бахаревич), причому вони більше характерні для російських творів цього жанру (Д. Голуховський, В. Сорокін, Д. Биков, В. Пелевін та ін.). Творці популярної літератури не приховують свого зв'язку з мовою масової пропаганди: нерідко не тільки охоче її використовують, а й розвивають. Риторика, якою послуговується постправа да, у цьому разі отримує сприятливі умови для застосування, а шкідливі ефекти, що їх вона може викликати, видаються елементом гри.

Той факт, що постправа да ґрунтується на майстерному застосуванні символічних смислів, які забезпечує художня мова, зближує її зі словесною творчістю. Можна твердити, що успішні формули, застосовувані в публічному мовленні, мають літературне

походження і свого часу були відпрацьовані в літературі. Фейкові новини стали можливими якраз через те, що об'єктивність журналістських текстів не береться під сумнів. Лінгвістичний образ об'єктивного оповідача стає достатнім для того, щоб журналістський текст був оцінений як достовірний. Це небувалий за своїм значенням прецедент [7], що засвідчує: майстерність конструювання тексту важить більше, аніж його відповідність реальній дійсності.

Причинно-наслідковий зв'язок поміж поняттями постмодернізму та постправди існує. Очевидно, порівняння цих двох понять досить умовне: назагал вони не є релевантними й уможливають зіставлення лише в певному специфічному значенні, яке нас цікавить у цій статті. Засвоєння окремих ідей постмодерністської філософії в пострадянському просторі відбувалося досить-таки своєрідно, що призвело до фрагментарної і, по суті, гібридної репрезентації в культурних проєктах перехідного періоду, зокрема в художній літературі. Вибіркова засвоєність постмодернізму в пострадянському світі виявила свої вразливі сторони в останні роки. Суперечності постмодерного мислення й дискурсу в цілому на Сході Європи не сприяли утвердженню принципів множинності та толерантності щодо інших. Навпаки, вони загострили протистояння різних ідентичностей, що згодом перейшло у відвертий конфлікт. На цьому тлі набула актуальності інша загроза, представлена в поширенні постправди, що стала елементом маніпуляції масовою свідомістю. Поєднана з пропагандою, постправда в пострадянському просторі стає особливо токсичною й непередбачуваною, причому цей ефект підсилений дуже динамічним розвитком нових медіа. До розв'язання таких проблем поки що справа не дійшла.

Висновки й перспективи дослідження. Поняття, якому присвячено цю статтю, поки що не є предметом системних студій, незважаючи на вагомість явища, яке воно репрезентує. Теорію постправди лише почали розробляти в останні роки, причому переважно на Заході, тоді як в Україні їй приділяють мало уваги. Учені акцентують, що постправда цілком спотворює інформаційний образ світу, уносячи в нього своєрідні «віруси». Вона схильна розмивати моральні цінності суспільства, але також створює сумніви щодо сприйняття дійсності та оцінки реальних фактів.

Неправильно зводити поняття постправди до фальшування інформації. Це явище має значно ширший масштаб впливу на суспільну свідомість, адже постправда позначає взаємовідносини поміж нашим сприйняттям реальності й самою реальністю, тоді як фейки (брехня) – це цілеспрямоване викривлення картини дійсності в нашому сприйнятті. Інакше кажучи, постправда постулює відстороненість і байдужість до того, що діється в реальності, оскільки дійсність втрачає авторитетність під впливом численних версій, які поширені в масмедіа й ставлять під сумнів сам факт правди як такої. У цьому проявляється «побічний ефект» постмодернізму – філософської доктрини сучасності, що утвердила віру у варіативність та альтернативність людських уявлень про правду й реальність. Особливо гостро це сприймається в пострадянському світі, який не має досвіду існування в умовах демократії та легко піддається маніпулятивним впливам сучасних технологій, застосовуваних у масмедіа.

Слід продовжити вивчення лінгвістичних аспектів постправди, адже саме мова формує і переформатовує семантичні поля інформації в сучасних ЗМІ. Ресурси мови залучені до творення позитивних та негативних характеристик, що визначають інформаційну «картинку» в масмедіа. Нерідко це нагадує когнітивну війну, що відображає реалії фізичної війни, яка нині точиться на українських теренах.

Список використаної літератури

1. Забужко О. «І знов я влізаю в танк...». Вибрані тексти 2012–2016 : Статті, есе, інтерв'ю, спогади. Київ : Комора, 2016. 416 с.

2. Ісакова Т. О. Мова ворожнечі як проблема українського інформаційного простору. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 4. С. 90–97.
3. Макінтайр Л. Постправада / пер. з англ. Р. Свято. Київ : ArtHuss, 2021. 206 с.
4. Политика постправды в современном мире. Сборник материалов по итогам Всероссийской научной конференции с международным участием «Политика постправды и популизм в современном мире» 22–23 сентября 2017 года / под ред. О. В. Поповой. Санкт-Петербург : Скифия-принт, 2017. 282 с.
5. Почепцов Г. Г. Особенности пропагандистских механизмов с двух сторон российско-украинского конфликта. URL : <http://discourse.in.ua/node/4221>.
6. Почепцов Г. Постправада как новый виток развития цивилизации. URL : https://ms.detector.media/trends/1411978127/postpravda_kak_novyy_vitok_razvitiya_tsivilizatsii/.
7. Романов А. Постправада как проблема литературной критики. URL : <https://www.colta.ru/articles/literature/18768-postpravda-kak-problema-literaturnoy-kritiki>.
8. Шор М. Українська ніч. Історія революції зблизка / пер. з англ. О. Буценка. Київ : Дух і Літера, 2018. 264 с.
9. Ball J. Post-Truth: How Bullshit Conquered the World. London : Biteback Publishing Ltd, 2017. 320 p.
10. D’Ancona Matthew. Postprawda / tł. M. Sutowski. Warszawa : Wydawnictwo Krytyki Politycznej, 2018. 112 s.
11. Keyes R. Post-Truth Era: Dishonesty and Deception in Contemporary Life. New York : St. Martin’s Press, 2004. 312 p.
12. McIntyre Lee. Post-Truth. Cambridge : MIT Press, 2018. 240 p.
13. McComiskey Bruce. Post-Truth Rhetoric and Composition. Boulder : University Press of Colorado, 2017. 56 p.

References

1. Zabuzhko, O. (2016). “I znov ya vlyzayu v tank...”: Vybrani teksty 2012–2016 [“And again I get into the tank...”: Selected texts 2012–2016]. Kyiv, 416 (in Ukr.).
2. Isakova, T. O. (2016). Mova vorozhnetchi yak problema ukrayins’koho informatsiynoho prostoru [Hate speech as the problem of Ukrainian information space]. In: *Stratehichni priorytety*. Nr 4, 90–97 (in Ukr.).
3. McIntyre, Lee. (2021). Postpravda [Post-truth]. Kyiv, 206 (in Ukr.).
4. Politika postpravdy v sovremennom mire (2017) [Post-truth politics in the modern world]. Sankt-Peterburg, 282 (in Russ.).
5. Pocheptsov, G. G. (2018). Osobennosti propagandistskikh mekhanizmov s dvukh storon rossiysko-ukrainskogo konflikta [Features propaganda mechanisms on both sides of the Russian-Ukrainian conflict]. Available at: <http://discourse.in.ua/node/4221> (in Russ.).
6. Pocheptsov, G. G. (2019). Postpravda kak novyi vitok razvitiya tsyvilizatsii [Post-truth as a new stage in the development of civilization]. Available at: https://ms.detector.media/trends/1411978127/postpravda_kak_novyy_vitok_razvitiya_tsivilizatsii/ (in Russ.).
7. Romanov, A. (2018). Postpravda kak problema literaturnoy kritiki [Post-truth as a problem of literary criticism]. Available at: <https://www.colta.ru/articles/literature/18768-postpravda-kak-problema-literaturnoy-kritiki> (in Russ.).
8. Shor, M. (2018). Ukrayins’ka nich. Istoriya revoliutsii zbliz’ka [Ukrainian Night. An intimate history of Revolution]. Kyiv, 264 (in Ukr.).
9. Ball, J. (2017). Post-Truth: How Bullshit Conquered the World. London (in Eng.).
10. D’Ancona, M. (2018). Postprawda [Post-truth]. Warszawa, 112 (in Pol.).
11. Keyes, R. (2004). Post-Truth Era: Dishonesty and Deception in Contemporary Life. New York, 312 (in Eng.).
12. McIntyre, L. (2018). Post-Truth. Cambridge (in Eng.).
13. McComiskey, B. (2017). Post-Truth Rhetoric and Composition. Boulder (in Eng.).

POST-TRUTH IN THE MEDIAL DISCOURSE

**Yaroslav Polishchuk, Doctor of Philology, Professor of the Department of Ukrainian Studies,
University of Adam Mickiewicz in Poznań
(Poznań, Poland)**

e-mail: yaropk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9081-7900>

Abstract. Introduction. Post-truth defined a very important phenomenon of the contemporary information space. But for today it had not become the object of the systematic studies. During the last time, the theory of post-truth was developed very intensive but mostly in the West. In Ukraine such kind of studies didn’t get the attention it deserves.

Purpose. *The main task of the article is to actualize the concept of post-truth in the context of Ukrainian situation. Especially, when it is talking about information war of Russia against Ukraine, which very often can be understood as a cognitive war.*

Results. *Researchers says that post-truth totally distorts the informational image of the world, introducing a kind of “viruses” into it. It tends to erode the moral values of society, but it also creates doubts about the perception of reality and about the assessment of real facts. It is not just about denying the truth, but about asserting the right to “one’s own truth”, “alternative truth”, which makes it problematic to achieve public consensus on principled positions. Struggle against post-truth is not easy, but it is necessary to do it, because it has its audience. It is necessary to uphold the importance of facts and reality against emotional evaluations. Post-truth refers to the relationship between reality and our perception of it, while fake news is a purposeful distortion of the reality in our perception. That is why post-truth postulates indifference to what is happening in reality. Reality loses its authority under the influence of numerous versions that spread in the mass media and question the very fact of truth. In this case, it is similar to the philosophy of postmodernism, which affirmed the idea of multiplicity as the basis of world perception.*

Originality. *The effect of post-truth in media discourse is not easy to notice, but some of its features, which the author cites, indicate a significant impact of this technique on the formation of public opinion.*

Conclusion. *In the combining with propaganda, post-truth in the post-Soviet space becomes particularly toxic and unpredictable, and this effect is reinforced by the very dynamic development of new media. Nowadays post-truth conditions contributes to the disorientation of Ukrainian citizens who are under the influence of the Russian mass media, as well as learn techniques of confrontation and hostility. It uses psychological mechanisms of information perception, and exploits the emotional judgments we tend to trust. The study of linguistic aspects of post-truth should be continued, because it is language that forms the semantic fields of information in modern mass media. Language resources are involved in the creation of positive and negative characteristics that determine the informational image of the world in the mass media. It often resembles a cognitive war, which reflects the realities of the current war in Ukraine.*

Key words: *post truth, mass media, language, information, cognitive war, postmodernism, fake news, information space.*

Надійшла до редакції 20.06.22

Прийнято до друку 03.08.22